

OM ARMEN

BELEIDSPLAN 2017-2019 KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE
GEMEENTE NIJMEGEN

INHOUD

1.	VOORWOORD	4-5
2.	UITGANGSPUNTEN	6-7
3.	VISIE VOOR 2017-2019	8-13
4.	PROJECTVOORSTELLEN	14-33
5.	TERUGBLIK 2011-2016	34-55
6.	FINANCIERING	56-57
7.	COLOFON	58-59

Wereldwijd wonen er meer mensen in steden dan op het platteland. In Nederland woont zelfs driekwart van de bevolking in een stad. Het is dus niet verwonderlijk dat er veel aandacht is voor het op peil houden van de leefbaarheid in steden. Die leefbaarheid wordt door meer aspecten bepaald dan onze fysieke leefomgeving alleen. Een stad is immers meer dan een reeks gebouwen die met elkaar zijn verbonden door een fysieke infrastructuur. Een stad wordt gemaakt door een gemeenschap van mensen die er wonen, werken, recreëren, activiteiten ontplooiën en elkaar ontmoeten. Zaken als culturele, recreatieve en maatschappelijke voorzieningen, onderwijs en veiligheid hebben ook invloed op de leefbaarheid. Daarbij bevordert een hoog niveau van culturele en recreatieve voorzieningen niet alleen de kwaliteit van leven in de stad, maar jaagt ook weer de economische ontwikkeling aan.

Het lijkt de laatste jaren wel of de regisserende overheid 'uit' is en burgerinitiatieven 'in' zijn. Er ontstaan steeds meer initiatieven die laten zien dat mensen elkaar vinden en gezamenlijk een plan bedenken, dikwijls beter dan de overheden. Een mooi en bekend voorbeeld is te vinden in New York waar bewoners aan de wieg stonden van het initiatief om een vervallen goederenspoorlijn, met behulp van de Nederlandse tuinarchitect Piet Oudolf, tot het prestigieuze Highline Park te ontwikkelen. Maar ook dichterbij huis zijn veel voorbeelden te noemen van bewoners die zelf aan de slag gaan.

De overheid heeft nog steeds een rol, maar misschien wel een andere dan voorheen. Minder als initiatiefnemer of als regisseur en meer als faciliterend orgaan, als netwerker en bruggenbouwer om groepen met elkaar te verbinden én te zorgen dat de mensen die niet actief in het sociale netwerk zitten ook aansluiting blijven vinden in onze maatschappij. Of door dingen mogelijk te maken, bijvoorbeeld flexibeler gebruik van ruimte, niet per se denkend in permanente bestemmingen, maar in tijdelijkheid, verandering, multifunctionaliteit en behoeften van de stad.

Nijmegen heeft een levendig cultureel klimaat. Onze inwoners nemen steeds meer zelf initiatieven, ook op het gebied van kunst en cultuur. Met het kunstopdrachtenbeleid willen we een bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven in onze stad en tegemoet komen aan de initiatieven uit de stad. Voor de uitvoering van ons beleid zoeken we daarom de samenwerking en aansluiting met diverse spelers en bewoners en geven ruimte en aandacht aan initiatieven uit de stad.

Bert Velthuis, wethouder Cultuur

HET BELANG VAN KUNST IN DE OPENBARE RUIMTE

De gemeente Nijmegen bouwde de afgelopen jaren aan een uitgebreide verzameling kunstwerken in de buitenruimte. De werken zijn op verschillende manieren in onze collectie gekomen. Er zijn werken die kant-en-klaar zijn aangekocht, werken die geschonken zijn, werken waarvoor opdrachten zijn verstrekt door de gemeente en werken waarvoor bewoners (mede)opdrachtgever zijn geweest. De website www.nijmegen.nl/kos geeft een mooi overzicht van de gemeentelijke kunstwerken op straat met informatie over het kunstwerk en de maker.

De gemeente vindt het van belang dat er kunst is in de openbare ruimte. De beeldende kunst levert een bijdrage aan hoe wij de omgeving ervaren en hoe wij ons voelen in die omgeving. Kunst in de openbare ruimte is voor iedereen toegankelijk en staat midden in de maatschappij. Het Nijmeegse kunstopdrachtenbeleid is sterk verbonden met de inrichting van de openbare ruimte. Bij de totstandkoming van een kunstopdracht wordt nauw samengewerkt met de disciplines stedenbouw, architectuur en landschapsarchitectuur. Daarnaast is het Nijmeegse kunstopdrachtenbeleid sterk verbonden met wat leeft in de samenleving. Daarom wordt nauw samengewerkt met wijkmanagers, wijkbeheerders, maatschappelijke en culturele organisaties en uiteraard bewoners.

Want, belangrijker nog dan hoe een kunstwerk past in de openbare ruimte, is de bijdrage die kunst levert aan onze samenleving. Het gaat niet per definitie om de culturele en kunstzinnige bijdrage. Kunst doet veel meer. Kunst ontlokt reacties en emoties, kan dingen in werking zetten, spoort aan tot reflectie, kan tegenstellingen en verbindingen laten zien, gebruikt collectief geheugen, identiteit en historisch besef en draagt bij aan een humane, tolerante en open samenleving.

RELATIE MET CULTUURVISIE VAN DE GEMEENTE NIJMEGEN

De gemeente Nijmegen zet met het cultuurbeleid in op een bruisend cultureel klimaat in de stad, dat uitnodigt tot een brede en actieve cultuurparticipatie en aantrekkelijk is voor inwoners en bezoekers. De cultuurparticipatie in Nijmegen is relatief hoog, zowel actief als passief. Daarin onderscheidt Nijmegen zich van andere vergelijkbare steden. Het relatief grote aantal hoogopgeleiden in Nijmegen én het hoge aantal grote culturele festivals, evenementen en activiteiten, dragen hier zeker aan bij.

ROL VAN COMMISSIE BEELDEND KUNST

Nijmegenaren zijn geen doorsnee cultuurconsumenten. Nijmegenaren houden van verrassingen en waarderen talent, kunst en cultuur op speciale en onverwachte plaatsen. Ook zijn Nijmegenaren betrokken bij kunst en cultuur en zijn zij initiatiefrijk. Als gemeente willen we deze talenten en initiatieven ruimte geven door te faciliteren, actief mee te denken en te stimuleren.

De gemeente Nijmegen investeert in kunst die de stad op alle mogelijke manieren verrijkt. De kunst-opdrachten leveren een bijdrage aan de culturele kwaliteit en beleving van de stedelijke omgeving. De kunst-opdrachten worden aan de hand van een beleidsplan verstrekt. We realiseren projecten of dragen bij aan projecten die een breed en divers publiek aanspreken, de belangstelling voor kunst en cultuur vergroten en die aanvullend zijn aan de bestaande collectie kunst in de openbare ruimte. Van belang vinden we de diversiteit in het aanbod en locaties. Niet alleen kunst in het centrum, maar verspreid over de hele stad en naast de meer traditionele kunstwerken ook ruimte voor innovatie en experiment.

De gemeente Nijmegen maakt gebruik van een onafhankelijke commissie beeldende kunst. Deze commissie bestaat uit externe deskundigen en adviseert de gemeente bij kunst-opdrachten, bij de totstandkoming van een beleidsplan en, op verzoek, bij beheer en onderhoud van bestaande kunstwerken.

De commissie speelt een belangrijke rol in het opdrachtproces. De commissie is niet alleen verantwoordelijk voor de opdrachtformulering, maar ook voor de coaching en aansturing van de kunstenaar gedurende de uitvoering van de opdracht. Bij opdrachten gebeurt het dikwijls dat de verwachtingen van de opdrachtgever en het publiek op gespannen voet staan met de ambities van de beeldende kunstenaar. De opdracht moet daarom helder en scherp geformuleerd zijn en tegelijkertijd inspirerend zijn voor de kunstenaar. Dat vereist inzicht in de wensen van de opdrachtgever en het publiek, een visie op de opdrachtlocatie en ervaring om het beste in een kunstenaar naar boven te halen.

OBSERVATIETOREN, kunstwerk van Ronald Tolman, van Schuylenburgweg, 2012

Highline Park, ontwerp Piet Oudolf, New York

De afgelopen jaren heeft een gebrek aan ontwikkeling en perspectief gezorgd voor leegstand van kantoren en detailhandel, een stagnerende woningmarkt en nog lege terreinen die wachten op ontwikkeling. De situatie is nu langzamerhand weer aan het veranderen. De afgelopen periode was niet per definitie negatief voor de stad. Er was ook een positieve invloed omdat er (letterlijk) meer ruimte ontstond voor (culturele) initiatieven. Leegstand biedt mogelijkheden om nieuwe vitaliteit in gebieden te brengen en met verrassende concepten te komen. (uit 'Binnenstad van de toekomst, visie op transformatie en leegstand', gemeente Nijmegen, juli 2015). De wijze waarop sociale netwerken worden ingezet draagt enorm bij aan de snelheid, daadkracht en draagvlak waarmee dit soort particuliere initiatieven tot stand komen.

In de publicatie "Filosofen agenderen de stad" (uitgave van Platform31, december 2015) bespreekt een aantal filosofen de stedelijke vraagstukken voor de stad van nu en in de toekomst. Jan Hendrik Bakker stelt in zijn bijdrage, "De stad moet op zoek naar haar plaats", dat er een web nodig is die het individu weer verbindt met de geschiedenis en imago van de stad. Waar dat vroeger via de sociale en culturele programma's van bovenaf (overheidswege) gebeurde, vraagt het nu om een min of meer zelfstandig levendig cultureel klimaat omdat vele voorzieningen zijn wegbezuinigd.

In dit particuliere initiatief ziet hij een belangrijke rol voor kunstenaars en creatievelingen: "Het actief vormgeven aan stadsidentiteiten is maar zeer ten dele het werk van architecten en ontwerpers, de grote inbreng komt van de media, kunstsector, filosofen en historici... Net als in het verleden kan ook in de toekomst het leven in de stad voor een subjectieve versplintering behoed worden door de verbeelding van kunst, die dat leven immers in een breder geheel plaatst en haar visie presenteert in boeken, tentoonstellingen, films, reportages, theaters, liedjes, gedichten, YouTube filmpjes et cetera. Afdwingen kan men dat proces niet, maar stimuleren wel. Daarom moet elk stadsbestuur zijn alfasector koesteren als kwartiermakers van de geest, plaatsmakers in de stad die steeds minder een thuis is geworden."

De alfa, c.q. culturele, sector in de rol van kwartiermakers en plaatsmakers kan een goede bijdrage leveren aan het vormgeven van stadsidentiteiten en het ontsluiten van collectieve verhalen. De manier waarop dat vorm krijgt wordt niet altijd als kunst herkend, maar is het wél. In plaats van een herkenbaar kunstzinnig object kan de uitvoering ook plaats vinden via conceptuele, het gedematerialiseerde, het tijdelijke, het interactieve. Deze begrippen zijn weliswaar nog niet doorgedrongen in het begrippenkader van de doorsnee burger, maar toch hebben velen al wel – bewust of onbewust – op positieve wijze kennis gemaakt met de artistieke uitingen die daaronder verstaan worden.

Bijvoorbeeld, in Nijmegen hebben de laatste jaren meerdere projecten gestalte gekregen waarin andere vormen van beeldende kunst ervaren konden worden. Denk aan het kunstwerk 'Lights Crossing' van Atelier Veldwerk op de stadsbrug De Oversteek, waarin het dingmatige van het kunstwerk geheel is verdwenen en plaats heeft gemaakt voor het kortstondige verschijnen van licht op een specifiek moment van de dag. Het werk is vanuit een gemeentelijke kunstopdracht ontstaan. 'Lights Crossing' heeft een bijzondere spin-off gekregen in de 'Sunset March': elke dag loopt een veteraan mee met het aangaan van de lichten op de brug. Hoewel het werk niet als kunstwerk door het grote publiek opgevat wordt, laten activiteiten zoals de Sunset March zien dat er waardering is voor het werk. Het kunstwerk (want dat is het wel degelijk!) is in korte tijd stevig verankerd in onze samenleving. Iets vergelijkbaars, maar dan met geluid, verwachten we te ontketen met het klokkunstwerk Big Bang van Stanislaw Lewkowicz bij de bruggen over het Maas-Waalkanaal.

Ook al (h)erkent de burger van de stad deze zaken niet altijd meteen als kunst, het zijn vaak waardevolle sleutels die deuren openen naar vernieuwde inzichten. Vanuit dit perspectief kunnen ze een verfrissende aanvulling vormen naast de meer traditionele en dus bekende vormen van kunst in de openbare ruimte zoals beeldhouwwerken en sculpturale installaties.

GROOT- EN KLEINSCHALIGE PROJECTEN, TIJDELIJK EN PERMANENT

In een stad als Nijmegen vinden voortdurend veranderingen plaats. Er wordt gesloopt, opnieuw gebouwd en heringericht. Nieuwe wijken verschijnen op oude plekken, straten gaan langdurig op de schop en verkeerstromen worden gewijzigd. Ook liggen her en der braakliggende terreinen waarvan niet duidelijk is of er op korte termijn planvorming plaats gaat vinden. Ontwikkelingen nemen van start tot einde vaak jaren in beslag. Soms duren periodes tussen bestaand en nieuw zo lang dat ze voor bewoners bijna aanvoelen als definitieve fasen. En ondanks de noodzaak van die veranderingen en communicatie naar bewoners toe, kunnen deze situaties ook ergernis en onbegrip op leveren. Het is van belang dat een gebied, ook in die tussenperiodes, leefbaar en prettig blijft. Door tijdens de ontwikkeling al voldoende aandacht te geven aan de inrichting van de openbare ruimte, kan aan de leefbaarheid ervan bijgedragen worden.

Kunst, als onderdeel van openbare ruimte kan hier een goede rol vervullen. Het kan bij uitstek bijdragen aan de beleving en eigenheid van een gebied, ook als deze nog in ontwikkeling is en nog verre van af. Kunst kan ook ingezet worden als 'placemaking' door plekken alvast op de agenda te zetten en onderdeel te laten worden van een groeiend collectief bewustzijn. Kunst is daarmee meer dan inrichting van de openbare ruimte, kunst kan ook aanjager van het stedelijk leven van de wijk en stad zijn.

Kunst levert dan niet alleen een visueel (mooi) beeld op, maar is ook veroorzaker van actie, reactie of manifestatie. Zo kan kunst een sturende rol spelen in de totstandkoming van een nieuwe inrichting van de openbare ruimte, in plaats van achteraf de openbare ruimte te completeren. Op deze wijze wordt niet alleen het proces of de plek extra onder de aandacht gebracht maar kunnen mogelijk ook ideeën ontstaan voor (semi)permanente toepassingen.

Naast grotere werken willen we voor de komende periode ook een aantal kleinschalige kunstprojecten uitvoeren. Deze kunnen in een korter tijdsbestek gerealiseerd kunnen worden omdat er vaak minder tijd voor voorbereiding en uitvoering nodig is. Voordeel van een korte voorbereiding- en realisatietijd is dat de kunstwerken verrassingen kunnen veroorzaken op onverwachte plekken.

Kleinere kunstprojecten zijn niet per definitie kleine werken. Als de ruimte het toestaat kunnen het best fysiek grote werken zijn. De projecten kunnen plaats vinden op diverse locaties. Het kunnen plekken zijn die letterlijk deel uitmaken van de ontwikkelingen in een gebied, rondom bouwputten, leegstaande panden of slooppanden, nog aan te leggen infrastructuur, steigers, afzettingen, braakliggende terreinen of anderszins 'lege' plekken. Het kunnen ook plekken zijn die weliswaar in een ontwikkellocatie liggen, maar zelf niet direct deel uitmaken van die ontwikkeling, zoals bestaande panden en infrastructuur.

De kunstprojecten zelf kunnen zeer veelzijdig zijn. Te denken valt aan autonome objecten, objecten die deel uitmaken van bestaande locaties, projecties, muurschilderingen, straatmeubilair, alternatieve bewegwijzering, verlichting, activiteiten e.d. Sommige locaties vragen om flexibele activiteiten. Activiteiten die moeten kunnen meebewegen met de ontwikkeling van een gebied, bijvoorbeeld doordat ze verplaatsbaar zijn, veranderlijk of zelfs van tijdelijke aard. Daarnaast zijn er ook plekken die min of meer al af zijn, of weinig veranderingen ondergaan. Daar kan kunst een meer permanente vorm krijgen.

In de komende beleidsperiode willen we ruimte bieden aan grotere en kleinere werken, tijdelijk en permanent en zal naast de meer traditionele vormen van kunst ook ruimte zijn voor creatieve en eigenzinnige kunstvormen. Doel is om samen met de bewoners de oude en nieuwe omgevingen in Nijmegen te verkennen en te accentueren, als vehikel om oude en nieuwe verhalen en inzichten binnen de samenleving een plek en een bestaansrecht te geven.

ICE WATCH, kunstwerk van Olafur Eliasson,
Parijs, 2015

Het aanzien van Nijmegen is de afgelopen jaren ingrijpend veranderd door omvangrijke ontwikkelingen aan de beide oevers van de Waal. Iets wat de stad niet kán ontgaan. Een van de grote ontwikkelingen waar sinds lang naar is toegewerkt is het terugleggen van de dijk en het ontstaan van de Spiegelwaal en het nieuwe eiland Veur-Lent. Naast de ontwikkeling van Veur-Lent staat de ontwikkeling van Hof van Holland, Waalfront en een facelift van de Waalkade en zijn omgeving geprogrammeerd. Die periode van ontwikkeling en transformatie kan heel goed gemarkeerd worden met kunst.

GDF 502

Variation

CPKaleco

Water taxi?

 350 m^2

154

2022

Heavy
Firmish

WAAZFRONT OBW.

Wie?

[illegible]

VEUR LENT, NIEUW EN VERDRONKEN LAND

Om de bewoners te beschermen tegen hoogwater is de dijk bij Nijmegen-Lent landinwaarts gelegd en is een vier kilometer lange nevengeul gegraven. In hartje stad is daardoor een langgerekt eiland in de Waal ontstaan. Het eiland Veur-Lent, de Spiegelwaal en de kade Lentse Warande vormen samen een uniek rivierpark, waar ruimte is voor een mix van water en natuur, recreatie en stedelijke activiteiten. De transformatie heeft Nijmegen internationaal onder de aandacht gebracht en er zijn belangrijke prijzen gewonnen. Maar deze ontwikkeling ging ook gepaard met het verliezen van een voormalig stukje rijke, betekenisvolle natuur en leefomgeving. Beide aspecten - zowel een inspirerende verkenning van het nieuwe gebied, als een waardevol herinneren aan het verdrongen land - vragen om aandacht. Er is bijgevolg een groeiende behoefte aan storytelling en aansprekende ontsluiting van informatie en verhalen op een toegankelijke en creatieve wijze.

Het eiland biedt een mooie locatie voor (tijdelijke) kunstingrepen. Deze ingrepen bieden niet alleen een grote diversiteit aan kunstvormen, maar ook een diversiteit aan visies op de veranderingen in het gebied. Kunstenaars kunnen samen met de bewoners het architectonische, politieke, sociale en ecologische verleden, heden en toekomst van Nijmegen onderzoeken. Doel is niet alleen de plekken te markeren zoals ze zijn of zoals ze gaan worden, maar ook het proces van verandering te volgen en inzichtelijk te maken. Zo kan kunst op het eiland ontstaan in samenhang met de tijdelijke kunstprojecten die de komende tijd in de omgeving van Hof van Holland worden ontwikkeld. Beide kunstprojecten versterken elkaar en het omliggende gebied

WAALKADE - HANDELSKADE - WAALFRONT

Ondertussen ontvouwt Nijmegen zich ook langs de zuidelijke oever van de Waal met een verrassend en spannend aanbod. In het oosten ligt een bijzonder stuk natuur in de Ooijpolder dat met een bruggetje direct verbonden is met de meer stedelijke Waalkade (die ook in ontwikkeling is) en in het westen vinden we de ontwikkeling van een heel nieuw stuk Nijmegen in het Waalfront. De verschillende ontwikkelingen (ook aan de overzijde) bieden een mooie kans om doorgaande lijnen aan het water te ontwikkelen met de Waal als verbindend element in de stad, in plaats van een scheidslijn tussen noord en zuid.

WAALKADE

Nijmegen wil meer profiteren van de unieke ligging aan de Waal. Verschillende ontwikkelingen op en rondom de Waalkade moeten ervoor gaan zorgen dat de kade aantrekkelijker wordt voor bewoners en toerisme. De gemeente Nijmegen heeft samen met de stad een participatieproces Leven(-de) Waalkade opgezet, waarbij iedereen zijn visie op de Waalkade kon delen. Via social media en De Gelderlander werden mensen gestimuleerd mee te doen, onder andere aan een aantal druk bezochte open ateliers waar deelnemers ideeën met elkaar deelden. Het idee van een zo groen mogelijke inrichting (met minimale verkeersvoorzieningen) van de Waalkade en een versterking van de relatie met de rivier heeft uiteindelijk van zowel het publiek als de gemeenteraad de voorkeur gekregen.

In de loop der jaren heeft de gemeente Nijmegen een aantal bijzondere kunsttoepassingen gerealiseerd op de Waalkade. Tussen Waalbrug en spoorbrug vormen zij eigentijdse bakens die refereren aan onze geschiedenis en de relatie met het water. Vanuit de gedachte dat kunst bijdraagt en heeft bijgedragen aan de beleving en eigenheid van de kade in de verschillende fasen van ontwikkeling, dienen zich in deze nieuwe fase nieuwe mogelijkheden aan. Daarbij dient uiteraard wel rekening gehouden te worden met de bestaande kunstwerken aan de Waalkade.

De thema's (groen, duurzaamheid en beleving) die worden gehanteerd bij de toekomstvisie van de Waalkade, kunnen direct worden gekoppeld aan een uitvraag van kunstenaars zodra één of meerdere scenario's voor invulling zijn uitgekristalliseerd. Bijvoorbeeld iets wat 4-seizoenen (het hele jaar door) beleefbaar is. Ook de locatie van De Bastei, het nieuwe centrum voor natuur en cultuurhistorie waar verrassende archeologische vondsten zijn gedaan, kan daarbij worden betrokken. Andere interessante aanknopingspunten bieden denkbeeldig te leggen relaties tussen de Waalkade, het eiland Veur-Lent en de noordelijke Waaloever. Zelfs concrete (boot-)verbindingen kunnen worden onderzocht op betekenisvolle interacties.

HANDELSKADE

Aan de westzijde van de spoorbrug gaat de Waalkade over in de Handelskade. Samen met Bouwfonds Project Development wordt gekeken naar een kunsttoepassing op de Handelskade. Bij de ontwikkeling van een mogelijk kunstwerk worden de nieuwe bewoners betrokken.

BRUGVERBINDING

Bij de toegang tot de Waalhaven wordt door de ontwikkelaars nog gestudeerd op een brugverbinding naar de Havenweg. De realisering van deze oversteek betekent dat de wandel- en fietsroute op de zuidelijke Waaloever over de volledige lengte werkelijkheid wordt. De brug kan zo het sluitstuk vormen van de doorgaande verbinding.

WAALFRONT

De zuidzijde van de Waal leent zich door de diversiteit in aanbod goed voor bijzondere verrassingen aan het water. Deze kant kent plekken met een eigen signatuur, maar die wel in samenhang en in relatie tot elkaar gezien moeten worden. Het gecombineerde aanbod levert de bezoeker een bijzondere ontdekkingstocht, met een mix van natuur, de traditionele kade tot aan spannende plekken langs het water. Kunst kan een goede bijdrage leveren om zowel de eigenheid van de plekken als de verbindingen te ondersteunen. Want juist de scharnierpunten, de plekken waar de ene sfeer overgaat in de andere, zijn interessante plekken om nader te onderzoeken. Met kunst kunnen we de verbindingen accentueren, met als doel om de doorgaande lijn te benadrukken. Het levert zo een bijdrage aan Nijmegen als stad rondom het water.

BELEEF DE STAD!

Onder druk van economische stagnatie, veranderingen in bezoekgedrag en het aanbod zijn binnensteden de afgelopen jaren aangepast. Ook in Nijmegen zien we dat de binnenstad een transformatie ondergaat. Een krimpende vraag naar winkelvastgoed gecombineerd met een overaanbod aan winkelruimte maakt dat leegstand van panden zichtbaar is. Deze ontwikkeling hoeft niet alleen negatief te zijn omdat er nieuwe kansen ontstaan om de binnenstad te transformeren van een 'place to buy' naar een 'place to meet'.

Uit onderzoeken blijkt dat aantrekkelijke binnensteden plekken zijn die het publiek op beleving aanspreken. Niet alleen reuring tussen nine to five, wanneer de winkels open zijn, maar ook tussen five and nine, wanneer de winkels gesloten zijn. Denk bijvoorbeeld aan een levendige binnenstad waar een ruime keuze is aan grote en kleine uiteenlopende stedelijke voorzieningen. Plekken om te verpozen, ontmoeten, spelen en waar vermaak is. Denk aan wijkpleintjes, pop-up parken (binnen én buiten), speel-en sportvoorzieningen, rustige oases en spannende beleefplekken. Plekken die bezoekers en bewoners uitdagen, speels prikkelen en uitlokken tot ontmoeting en interactie.

Deze voorzieningen hoeven zich niet per se in de bestaande openbare buitenruimte te manifesteren, maar kunnen ook vorm krijgen in leegstaande panden of door bestaande plekken simpelweg anders te gebruiken. Het kan een transformatie zijn van bestaande plekken naar stedelijke voorzieningen waar een breed scala aan bewoners en bezoekers gebruik van kunnen maken.

Vanuit het beeldende kunstbeleid kunnen we een bijdrage leveren door inzet van hedendaagse creatieve oplossingen die kunnen leiden tot verrassende stedelijke voorzieningen. Bijvoorbeeld een leegstand gebouw als (semi)openbare ruimte, een sport en speelroute of pop up parken in binnen- en buitenruimten.

SPOORZONE EN STATIONSOMGEVING

Het Centraal Station en het ontwikkelingsgebied 'de Spoorzone' zullen in de nabije toekomst aan verdergaande bouwplannen onderhevig zijn. De stationsomgeving was al in verandering door onder andere de aanpassing van het busstation, het gereedkomen van het SSHN-gebouw met daaronder Doornroosje plus het fietstransferium en de Nimbustoren. Het Stationsplein vertegenwoordigt niet alleen een zeer belangrijk verkeersknooppunt maar vormt tevens een primaire toegang tot de binnenstad. De achterzijde van het stationsgebouw moet eveneens een volwaardige entree krijgen. Door deze ontsluiting van de westkant van de stad, die ook een directe verbinding met het Waalfront mogelijk maakt, wordt de centrumfunctie van het Centraal Station aanzienlijk versterkt.

Op het stationsplein is sprake van verschillende verkeersstromen waaraan een eigen ervaringswereld kan worden toebedacht. Zo is de beleving van de voetganger anders dan die van de fietser, de busreiziger of de automobilist. De dagelijkse passant of forens is een andere gebruiker dan de recreant of een bezoeker. Dit alles betekent dat behalve over de noodzakelijke verkeerstechnische oplossingen, ook heel goed moet worden nagedacht over de gebruiker die de 'routing' van en naar het Centraal Station volgt. De weg die de verschillende gebruikers afleggen en wat zij onderweg tegenkomen bepalen de belevingswaarde van de gevolgde route.

Het onderscheid in beleving zou aanleiding kunnen zijn voor een kunstopdracht die een bijdrage levert aan de kwaliteit van deze verschillende routes. Ook het toenemende gebruik van digitale technieken in deze omgeving is een interessante uitdaging. In dit drukke verkeersknooppunt gaan vormen van fysieke informatieoverdracht bijna naadloos over in het gebruik van virtuele communicatiemiddelen. Aldus beschouwd kan het Centraal Station zowel een fysieke als een virtuele ontmoetingsplek zijn. Het is de moeite waard te onderzoeken in hoeverre hierop vanuit de kunst kan worden ingespeeld.

HERPLAATSING 'DRIE ELEMENTEN' VAN TONY CRAGG

Een andere opgave omvat de huidige situering van het kunstwerk de 'Drie Elementen' van Tony Cragg. Deze prachtige monumentale beeldengroep stond vroeger centraal op de rotonde van het Stationsplein, maar is na de herinrichting van de Van Schaeck Mathonsingel als wandelesplanade in de verdrukking geraakt. Achteraf gezien is de herplaatsing in de nieuwe situatie - overigens met toestemming van de kunstenaar - een mindere keuze geweest. Het kunstwerk ligt er nu wat verloren bij door het ontbreken van de oorspronkelijke verhoging en het vrije zicht op het beeld. Dit effect wordt nog versterkt door allerlei functionele en tijdelijke objecten (lichtmasten en reclamevoorzieningen) die direct naast de beeldgroep terecht zijn gekomen. In de verdere ontwikkeling van het stationsgebied moet worden meegenomen of er mogelijkheden zijn voor een betere situering van dit monumentale kunstwerk.

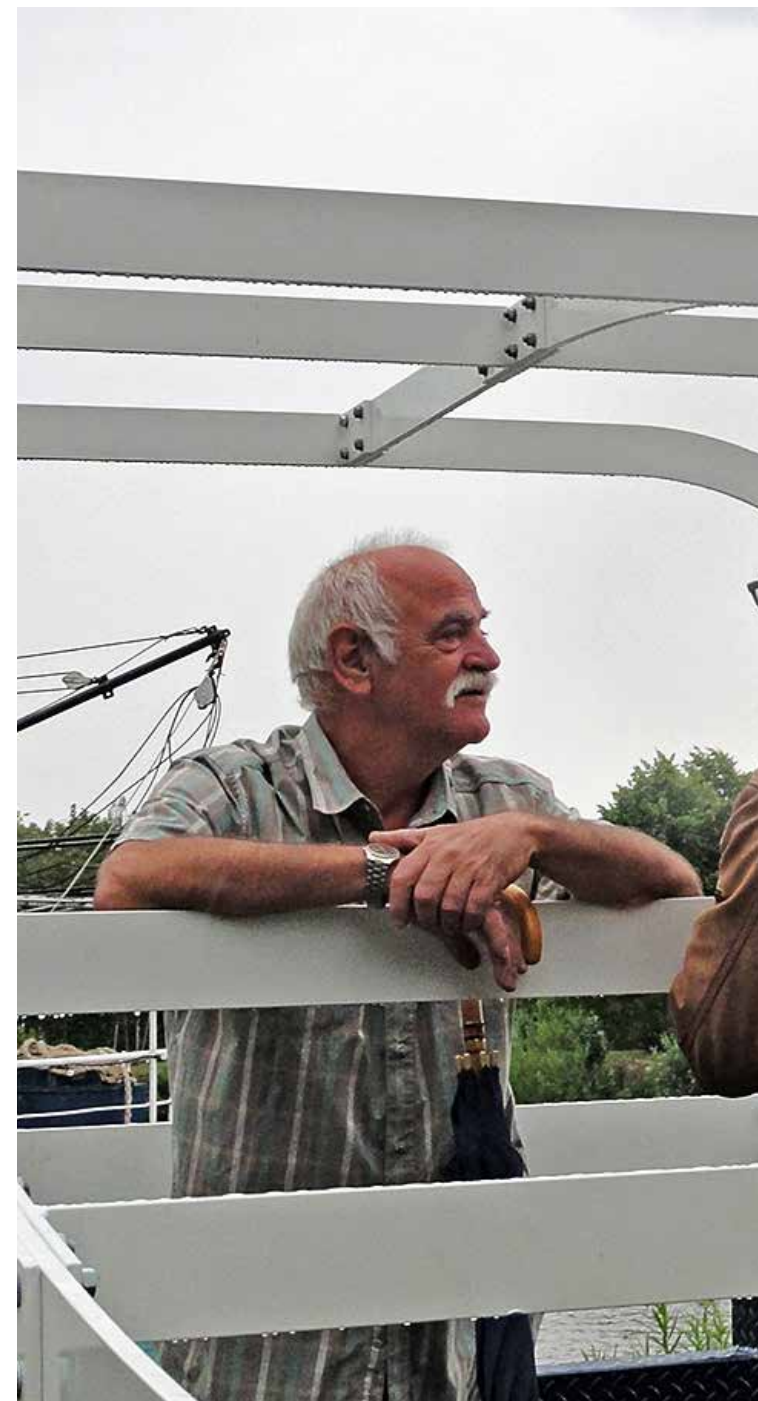

IDEEËNGENERATOR IN DE WIJKEN

Nijmegen heeft een behoorlijke collectie kunst in de openbare ruimte. De collectie weerspiegelt de tijdsgeest van de periode waarin de opdracht is uitgevoerd en omvat zodoende verschillende stijlen.

Onze inwoners voelen zich steeds meer betrokken bij hun stad en wijk en willen ook steeds meer betrokken worden. Kunst in de openbare ruimte is in principe voor iedereen bedoeld. Het is daarom van belang om kunstprojecten te realiseren en ondersteunen, die voortkomen uit de stad en bewoners. Kunst als ondersteuning voor de inrichting van de openbare ruimte, reagerend op wensen van bewoners, ondernemers en organisaties.

Het is nodig om de vragen, wensen en aanvullende informatie van de wijkbewoners te kennen opdat we samen met de bewoners geschikte opdrachten kunnen formuleren voor geschikte kunstenaars. Dat betekent dat we wijkbewoners intensief bij de opdrachten en het besluitvormingsproces bij de keuze voor uiteindelijke kunstenaar betrekken. Deze wijze van samenwerking is in de vorige beleidsperiodes succesvol gebleken. Het is wel van belang dat projecten zodanig zijn ingericht dat ze niet alleen ruimte bieden aan inbreng van bewoners, maar dat deze inbreng ook echt zichtbaar is in de uiteindelijke realisatie.

WIJKKUNSTWERKEN

De komende jaren willen we verder in gesprek gaan met de bewoners door visies en ideeën op te halen in de wijken. In gesprek zullen we ons beleid uiteenzetten en ideeën en mogelijkheden uitwisselen. We willen de ideeën samen met de bewoners uitwerken en hen actief betrekken bij het ontwikkelen van kunstplannen in de wijk. De verzamelde ideeën vormen een grove database, de Ideeëngenerator, waaruit wij (maar ook anderen) kunnen putten om in de betreffende wijk een kunstproject te realiseren. Het doel is dat elke wijk zijn eigen generator creëert waardoor er een verscheidenheid in visies en mogelijkheden ontstaat.

ON THE ROAD, kunstwerk van Rob Sweere
Neerbosch Oost / Lindenholt, 2011

PARTICULIERE INITIATIEVEN

In het verleden was de gemeente vaak de initiator en opdrachtgever van kunst in de openbare ruimte. In de afgelopen jaren probeert de gemeente steeds meer het opdrachtgeverschap van derden te stimuleren. Er is een procedure ontwikkeld die het mogelijk maakt om voor begeleiding of financiële ondersteuning in aanmerking te komen. Elk moment kunnen beeldend kunstenaars, organisaties, inwoners of andere betrokkenen uit Nijmegen ideeën voor een kunstproject in de openbare ruimte opperen. De ideeën worden voorgelegd aan de commissie beeldende kunst. De commissie adviseert het college van burgemeester en wethouders welke van de binnengekomen ideeën opgepakt zouden moeten worden. De maximale financiële bijdrage is € 5.000 per project.

Daarnaast kan een project worden 'geadopteerd'. Dat wil zeggen: de gemeente neemt het opdrachtgeverschap volledig op zich (projectbegeleiding en financiering) en zorgt in samenwerking met de initiatiefnemers voor de realisatie. Binnengekomen projecten worden getoetst aan criteria die uitmaken welke voorstellen in aanmerking komen voor voordracht aan het college.

MUUR VOOR TALENT

Vanuit de raad is een initiatiefvoorstel gemaakt om de muur boven de Tunnelweg aan de westzijde van het station te gebruiken als podium voor jong talent. Als gemeente willen we graag jong talent verder helpen. Het particuliere initiatief heeft daarom een plek gekregen in het kunstbeleidsplan. Stichting Coen heeft van de gemeente Nijmegen opdracht gekregen om dit project de komende jaren in het kader van kunst in de openbare uit te voeren. In overleg met Prorail, bieden we de muur aan als podium voor jong talent. Het doel is tweeledig. Aan de ene kant geeft het jonge talent de kans zichzelf te presenteren en hun portfolio op te bouwen. Aan de andere kant wordt de stadsentree aantrekkelijker en worden bewoners alvast betrokken bij de geplande renovatie van dit gebied. In 2016 is het eerste werk verschenen. Naast het werk op de tunnelmuur wordt voor de kunstenaars ruimte gereserveerd in het gemeentehuis Nijmegen en de Hogeschool Arnhem Nijmegen voor een expositie van hun (andere) werk. Voor de komende jaren staan nog 2 kunstwerken geprogrammeerd.

DOBBELMANCOMPLEX

Op verzoek van bewoners van het Dobbelmancomplex is de gemeente in 2013 begonnen met de begeleiding van een kunstproject. De bewoners hebben, na voorbereiding van de commissie beeldende kunst, zelf de keuze gemaakt voor kunstenaar Reinier Lagendijk. Lagendijk heeft zich laten inspireren door de historie van het gebied. Voor Bottendaal, de arbeiderswijk, waarvan vele inwoners van oudsher in de Dobbelman fabriek werkten, was de geur van zeep een kenmerk van hun omgeving. Inmiddels is niet alleen de fabriek uit het straatbeeld verdwenen, ook de waslijnen zien we bijna niet meer op straat, ondanks het feit dat er dagelijks vele wasjes worden gedraaid op het Dobbelmanterrein. Lagendijk brengt met zijn kunstwerk de waslijn terug naar de Dobbelman. Zijn ontwerp bestaat uit een aantal waslijnen waaraan de was nog hangt te drogen. Aan een staalkabel (waslijn) hangen de contouren van de verschillende soorten was (hemden, broeken, ondergoed), zichtbaar gemaakt in aluminium. Doordat de waslijnen op drie locaties verspreid worden over het voormalig Dobbelmanterrein maken ze gezamenlijk de straten die bij het Dobbelmanterrein horen zichtbaar.

KUNSTWERK BIG BANG

In 2014 is aan vier kunstenaars en ontwerpers gevraagd om de mogelijkheden voor een kunsttoepassing in de zogenaamde kanaalzone te onderzoeken. Ze kregen de opdracht om een eerste ideeënschets te maken. De vier bruggen over het Maas-Waalkanaal zijn nagenoeg identiek. Op elke brug doet het wegoppervlak zich voor als een stukje anonieme snelweg. Het is een soort niemandsland tussen ergens en nergens: je bent slechts onderweg van de ene naar de andere kant van het kanaal. Uitgangspunt voor een eerste ideeënschets was: onderzoek de bruggen als unieke plek op zich. Daarnaast kregen de kunstenaars enkele aanknopingspunten mee: Versterk de herkenbaarheid/identiteit van elke brug. Benadruk de onderlinge verbondenheid van de bruggen in samenhang met de achterliggende wijken. Markeer één of meerdere bruggen als oriëntatiepunt, stadspoort of baken.

Er is gekozen voor de ideeënschets van kunstenaar Stanislaw Lewkowicz die als titel BIG BANG meekreeg. Zijn voorstel was om onder elke brug een oude bronzen luidklok te hangen. Deze vier klokken zijn in 1782 gegoten in Engeland en hebben eeuwenlang gehangen in de kathedraal van Northampton. Elke klok heeft een eigen afmeting, gewicht, toonhoogte en klankkleur. Op een bepaald moment laat een klok als een druppel één klank vallen die zich over het water en door de lucht verspreidt. Als een echo antwoorden één voor één de andere drie klokken. Hierdoor wordt

geen fysieke maar een zintuiglijke verbinding gemaakt door middel van geluid. De klokken zullen per dag slechts vijf keer te horen zijn. Dat zal op onverwachte momenten gebeuren, het luiden wordt at random geprogrammeerd. Het plan is om de klokken alleen overdag te laten aanslaan. De energie voor het aanslaan van de klokken en de zendapparatuur zal geleverd worden door hoogwaardige zonnepanelen.

De kunstenaar Stanislaw Lewkowicz wil door de gedragen heldere klanken van de klokken van zijn kunstwerk BIG BANG de ruimte, de stilte en de poëtische kracht van de kanaalzone accentueren. Tevens wil hij verwijzen naar de voormalige dorpen Neerbosch en Hatert en het voormalige landgoed Dukenburg. Dit gebeurt door onder andere het in herinnering brengen van de verdwenen kerk van Hatert die plaats heeft moeten maken voor een van de bruggen over het Maas-Waalkanaal.

Met het kunstwerk worden de grootsheid en monumentale schoonheid van het bijna vijf kilometer lange park langs het kanaal onderstreept. Het gedragen geluid van de vier klokken zal de wijken op een subtiele manier met elkaar verbinden. In meer abstracte zin wil Stanislaw Lewkowicz met BIG BANG verbinding maken met verleden, heden en het universum, want volgens hem is het aanslaan van de klokken een verbeelding van de eindeloze ruimte en tijd, van het zich immer uitdijende heelal (vandaar de titel BIG BANG). De verwachting is dat het kunstwerk in 2017 wordt opgeleverd.

BIG BANG, klankproef, 14 juli 2015

OBSERVATIETOREN

Ronald Tolman
Van Schuylenburgweg
2012

In 1992 ontwierp kunstenaar Ronald Tolman 'Observatietoren' in opdracht voor De Gelderlander voor het Gelderlandterrein aan de Voorstadslaan in Nijmegen. Hij heeft zijn inspiratie voor dit beeld ook uit de plek bij De Gelderlander gehaald. Het beeld laat een hijskraan zien en een soort van boomhut. Vanaf de wielen steken metalen pijpen de hoogte in, waardoor zoiets als een plateau ontstaat. Van hieruit lijkt je verder te kunnen klimmen zodat je de wereld kunt observeren. Vanwege het vertrek van De Gelderlander en de ontwikkelingen aan de Voorstadslaan moest het werk verplaatst worden. Tegelijkertijd kwam de vraag uit de wijk Dukenburg om meer kunst in de openbare ruimte. Samen met een aantal bewoners is gezocht naar een geschikte locatie in Dukenburg. Die is gevonden aan de Van Schuylenburgweg.

VEEMARKT

Twan Niesten/Robbert Zweegman
Appartementencomplex Veemarkt
2012

In 2012 is een bijdrage geleverd aan een initiatief van een bewoner. Het idee van de bewoner was om op de muur van de Veemarktflat een tekst te plaatsen. De achterliggende gedachte was dat de treinreiziger uit het noorden het prachtige zicht op het historische deel van Nijmegen, na de oversteek van de Waal abrupt verbroken ziet door de confrontatie met de woonflats aan de Veemarkt. Ineens kijk je tegen een stenen wand aan van drie verdiepingen hoog. Een muur die het begin markeert van een aantal te passeren flats. De tekst op de muur heeft de bedoeling om het geschetste uitzicht op Nijmegen in de verbeelding verder te laten doorlopen.

LIGHTS CROSSING

Atelier Veldwerk
Stadsbrug De Oversteek
2013

Lights Crossing is de titel van het kunstwerk dat deel uitmaakt van de stadsbrug De Oversteek. Deze brug, ontworpen door het Belgische bureau Ney-Poulissen architecture & engineering, werd in 2013 in gebruik genomen. De brug verbindt de oevers van de Waal bij Nijmegen op vrijwel exact de plek waar op 20 september 1944 de heldhaftige oversteek door Amerikaanse soldaten heeft plaatsgevonden. Bij die actie kwamen in korte tijd achtenveertig militairen om het leven. Het kunstwerk is opgebouwd uit licht en tijd en verwijst naar die historische gebeurtenis. In de schemering, nadat de stadsverlichting in Nijmegen is aangeschakeld, gaan de achtenveertig paren lichtmasten, die zich op de brug bevinden tussen beide oevers, één voor één aan, in het tempo van een trage pas. Beginnend op de zuidoever verlichten de achtereenvolgens aanschakelende lampen het 950 meter lange traject, waardoor de oversteek van licht ongeveer twaalf minuten duurt. Pas na het bereiken van de noordoever schakelt de zogenaamde aanstraalverlichting aan, zodat de prachtige brug ook in het donker in volle glorie te zien blijft.

Het kunstwerk 'Lights Crossing' heeft een bijzondere maatschappelijke spin-off gekregen door de 'Sunset March'. Stichting Sunset March was zo gegrepen door de betekenis van het werk dat ze elke dag (!) een veteraan mee laat lopen met het aangaan van de lichten op de brug. Het publiek kan elke dag meelopen. De afgelopen jaren hebben veel bijzondere gasten meegelopen met de Sunset March.

RETURN ENTER DELETE

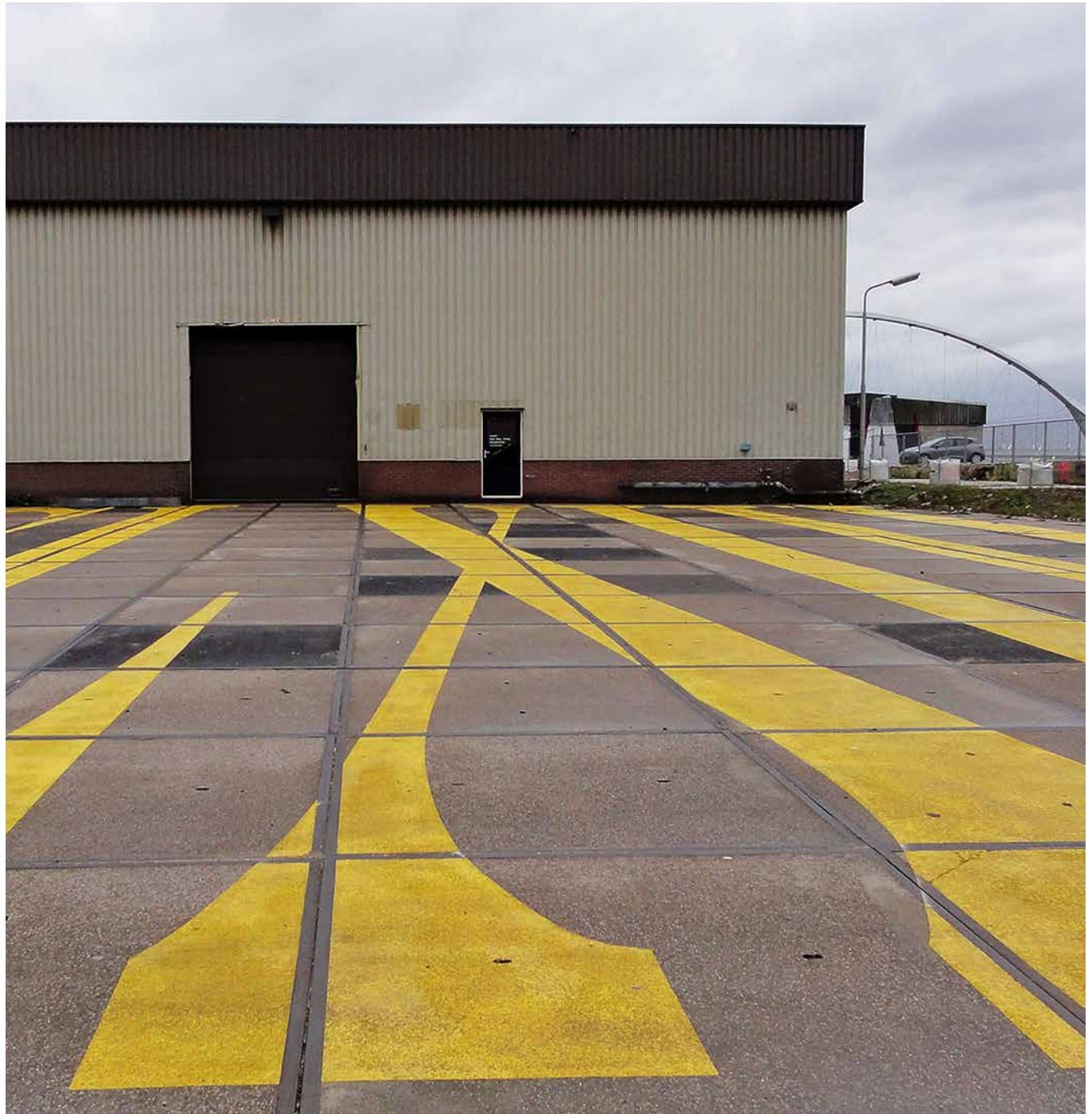
Carla Dijs
Honigcomplex
2013

In 2013 riep de gemeente Nijmegen kunstenaars op ideeën aan te leveren voor nieuwe kunstprojecten in het Waalfront. De gemeente ontving 48 kunstideeën. Een jury bestaande uit de commissie beeldende kunst Nijmegen, directie Ontwikkelingsbedrijf Waalfront en omwonenden maakte een selectie. Het concept van Carla Dijs was het eerste en tegelijk ook grootste voorstel (in letterlijke zin) dat uitgewerkt is tot een realiseerbaar kunstwerk voor het Waalfront. Het werk bestaat uit een tekstschildering op drie loodsen van het Honigcomplex, aan de zijde van het snelfietspad. Zij heeft gekozen voor de woorden 'return', 'enter' en 'delete', drie eigentijdse woorden over de gehele breedte en hoogte van drie gevels. Gezamenlijk vormen de woorden een verbindende tekst langs het fietspad. De letters worden door de grootte ervaren als kleurvakken die bij nadere beschouwing of bij vaker passeren hun samenhang en betekenis laten ontdekken. De gevels zijn ongeveer 6,5 en 10 meter hoog en 50 meter lang. De teksten zijn in blauw, rood en groen aangebracht. In totaal leverde Carla Dijs een kunstwerk van ongeveer 1.200 m² af.

CLXIII

Eric Martijn
Honigcomplex
2013

Eric Martijn heeft het kunstwerk 'CLXIII' op het Honigcomplex uitgevoerd. Hij is een van de vier kunstenaars die waren geselecteerd om een kunstwerk in het Waalfront te maken. De sculptuur van beeldend kunstenaar Eric Martijn is 22 bij 30 meter groot. Op een veld van 163 stelconplaten is met felgele markeercoating een werk uitgevoerd. Het geheel oogt als een abstract spel van lijnen en vlakken. Hoewel de bezoeker vrijelijk over dit werk mag lopen, roepen de signaalkleur en de dwingende lijnvoering ook op tot orde. Bij nadere beschouwing blijkt het abstracte beeld toch leesbaar. Uitgevuld over het veld blijken de vlakken letters te vormen, te weten: CLXIII, het Romeinse schrift voor ons getal 163. Het werk kent tal van verwijzingen, de telling van het aantal stelconplaten; de sculptuur meet zichzelf. Het materiaalgebruik, de wegmarkering, duidt op de industriële functie van het terrein. Het beeld bevindt zich op de plek waaronder de resten van een belangrijke Romeinse nederzetting liggen. Door de gekozen materialen komt het gigantische werk los van zijn omgeving en lijkt het een paar centimeter boven de grond te zweven.

ANKERS IN ZICHT!

Arild Veld
Waalhaven
2016

In 2013 riep de gemeente Nijmegen kunstenaars op ideeën aan te leveren voor nieuwe kunstprojecten in het Waalfront. Eén van de ideeën werd aangeleverd door kunstenaar Arild Veld, die door de vereniging van woonschepen in de Waalhaven Nieuw Nijmeegs Peil was benaderd om een kunstvoorstel te maken. Aanleiding voor dit voorstel waren de enorme ankers die tijdens het baggeren van de haven waren opgedregd. De vereniging Nieuw Nijmeegs Peil had de wens om deze ankers blijvend zichtbaar te maken. Arild Veld ontwierp een werk bestaande uit een reeks in lijn geplaatste scheepsankers met drie tot zes meter opgelaste scheepskettingen. Elk anker balanceert schuin op een eigen fundering, als het ware verstild op het moment waarop het te water is gelaten en de grond raakt. Elk anker heeft een eigen verhaal, vorm en maat. Het kunstvoorstel werd destijds door de jury geselecteerd om uitgevoerd te worden. De uitvoering van het voorstel liep enige vertraging op, onder andere door de beoogde locatie van het werk. Inmiddels is een mooie locatie gevonden bij de entree van het Waalfront en, zoals uitdrukkelijk gewenst door de vereniging Nieuw Nijmeegs Peil, in de buurt van de Waalhaven.

ROMANCE CONFIDENCE

Jordan Artisan
Honigcomplex
2014

Romance Confidence is een van de geselecteerde kunstwerken voor het Waalfront. Het is een zit-sculptuur. Zoals de skyline van een stad bestaat uit elementen uit verschillende bouwperiodes, zo laat ook deze langgerekte zit-sculptuur een skyline zien van allerlei archetypen zitobjecten. De kunstenaar heeft zich laten inspireren door de Romeinse historie van het Waalfront, hier lag 2000 jaar geleden de Romeinse stad Ulpia Noviomagus. De inspiratie is niet alleen in de vormtaal te zien, maar ook in het beoogde gebruik van het werk, een plek om net zoals de Romeinen deden, te relaxen. Het resultaat is een sculptuur die plaats biedt aan ruim twintig mensen. Het werk nodigt als het ware uit om erop plaats te nemen en stil van het uitzicht te genieten, maar ook om met anderen in gesprek te raken.

FILM LIGHTS CROSSING

Martijn Schinkels
Producent DZIGA
2014

Filmmaker Martijn Schinkel maakte op uitnodiging van producent DZIGA en in opdracht van de gemeente Nijmegen de film Lights Crossing. De film brengt op poëtische en verstilde wijze het gelijknamige kunstwerk van Atelier Veldwerk op de stadsbrug De Oversteek van de architecten Ney-Poulissen in beeld.

TALIA

Jan van der Ploeg
Fietstransferium Stationsplein
2014

In het fietstransferium bij het Stationsplein, onder het gebouw van Doornroosje en SSHN is een bijzonder kunstwerk van Jan van der Ploeg opgenomen. De internationaal bekende kunstenaar, die bekend staat om zijn muurschilderingen in binnen- en buitenruimten, heeft op de vloeren, wanden en plafonds een abstract lijnenspel met intense kleuren gecreëerd dat bijdraagt aan een optimistisch en positief gebruik van de ruimte. De schilderijen, aangebracht op bestaande architectuur, hebben door de zorgvuldig afgewogen kleurstellingen een bijna driedimensionale werking. Het kunstwerk in het fietstransferium kwam tot stand op advies van de commissie beeldende kunst en met input van diverse betrokkenen.

NEPTUNUSRING

Alphons ter Avest
Broerdijk
2014

De initiatiefgroep Romeins Aquaduct op rotonde Broerdijk realiseerde samen met de gemeente een kunstwerk op de rotonde Broerdijk. De bewoners waren de opdrachtgevers en medefinanciers voor het werk. Bij de totstandkoming van de rotonde is door de bewoners aan de gemeente gevraagd om geen groene invulling te maken, maar het geld te bestemmen voor een verwijzing naar het Romeinse aquaduct. De afspraak was dat de bewoners met een volwaardig kunstvoorstel zouden komen, gedragen door de wijk en volgens de kwaliteitseisen van de commissie beeldkwaliteit. Door middel van een raadpleging van circa 200 buurtbewoners is het ontwerp van kunstenaar Alphons ter Avest gekozen. Het werk heet Neptunusring. De omgekeerde letters lijken op bogen onder een aquaduct. De letters vormen een Latijnse tekst. Deze kwam tot stand met input van leerlingen van het Canisiuscollege. Bij regenval blijft een laagje water staan, in de spiegeling is de tekst weer leesbaar: AQVA (van water én aquaduct), CASTRORVM (van legerkamp), NOVIOMAGI (bij Nijmegen).

KASTANJEDROOM

Carel Lanthers
Kastanjehof
2014

In de Kastanjehof is het kunstwerk Kastanjedroom van kunstenaar Carel Lanthers herplaatst. Het kunstwerk was oorspronkelijk gemaakt voor het Valkhofpark. Het werk kwam in 2006 tot stand in opdracht van de gemeente Nijmegen. Kunstenaar Carel Lanthers gaf samen met Merijn Hilte, toen de stadsdichter van Nijmegen, een nieuwe betekenis aan de restanten van twee oude kastanjabomen. Carel Lanthers voorzag één boomstronk van een bronzen deksel. Merijn Hilte maakte een gedicht. Het kunstwerk was als tijdelijk bedoeld. De boomstomp vormde de sokkel en zou langzaam vervallen. In 2013 is het werk verwijderd uit het Valkhofpark. De bewoners van de Kastanjehof hebben de gemeente Nijmegen gevraagd of ze het werk herplaatst konden krijgen. Op advies van de commissie beeldende kunst Nijmegen en in nauw overleg met de bewoners van de Kastanjehof heeft Carel Lanthers zijn werk aangepast aan de nieuwe locatie. Het kunstwerk en de tekst passen goed bij de nieuwe plek. Het bronzen deksel is voorzien van een nieuwe, meer permanente, sokkel. In plaats van de boomstronk is gekozen voor een plaat van granito.

MONUMENT VOOR DE GESNEUVELDE NEDERLANDSE MILITAIREN UIT DE TWEEDE WERELDOORLOG

Jac Maris (restauratie Michiel van Pinxteren)
1951/2014

In 1951 werd het herdenkingsmonument voor de gesneuvelde Nederlandse militairen uit de Tweede Wereldoorlog van kunstenaar Jac. Maris op Plein 1944 geplaatst. Het kunstwerk groeide in de loop der jaren uit tot plek waar herdenkingen plaats vonden. Vanwege de werkzaamheden aan het Plein 1944 werd het kunstwerk eind 2009 van het plein weggehaald. De bedoeling was om het werk te restaureren en terug te plaatsen. Bij de restauratie bleek echter dat het werk, na al die jaren buiten, broos en poreus was geworden. Ook na de restauratie zou het werk te kwetsbaar zijn om nog in de buitenruimte te staan. Het herdenkingsmonument is onlosmakelijk met Nijmegen verbonden; het werk niet terugplaatsen was daarom geen optie. Het oorspronkelijke werk is volledig gerestaureerd en wacht nog op een beschutte bestemming. Voor de buitenruimte heeft de gemeente het beeld opnieuw uit laten voeren in brons. Sinds 2014 heeft Nijmegen de 'soldaten' weer terug, weerbaarder en sterker dan ooit.

VITA

Louise Schouwenburg
Georges Brassenstraat
1992/2015

Dit kunstwerk bestaat uit negen bronzen elementen. Zij laten een combinatie zien van rechthoekige vormen die in een helder patroon staan, en organische golven aan de bovenzijde. De golven verwijzen naar water, leven, natuur. De titel luidt Vita, het Latijnse woord voor 'leven'. In 1992 heeft De Gelderlander dit kunstwerk aangeboden aan gemeente Nijmegen en haar bewoners bij de gereedkoming van de nieuwbouw aan de Voorstadslaan, het werk werd aan de Voorstadslaan geplaatst. In 2011 is het pand van De Gelderlander gesloopt. De gemeente ging op zoek naar een geschikte nieuwe locatie voor het kunstwerk. Die is uiteindelijk samen met inwoners van Nijmegen Noord gevonden aan de Georges Brassensstraat bij basisschool De Verwondering. Het werk is in 2015 herplaatst.

LICHT GEWELF

Tamar Frank
Aalscholverplaats
2015

De bewoners rondom de Aalscholverplaats benaderden de gemeente met het verzoek voor een kunstwerk. De bewoners wilden met een kunstwerk in de boog een mooie overgang/verbinding maken naar de achtergelegen plaats en tegelijkertijd de sfeer onder de poort aanpakken. Onder de poort en op het pleintje vonden vervelende dingen plaats. Door zowel het plein als de boog een nieuwe aankleding te geven, werd beoogd om negatief gedrag te beperken of zelfs helemaal te laten verdwijnen. Hoewel kunst op zich geen oplossing biedt voor het probleem, kan het wel de sfeer c.q. beleving van de ruimte beïnvloeden.

Kunstenaar Tamar Frank heeft een kunstwerk ontwikkeld voor de hoge, donkere poort, die de toegang is (voor auto's, fietsers en voetgangers) naar de Aalscholverplaats. De poort werd oorspronkelijk aan de westzijde verlicht met één TL-buis. Het kunstwerk bestaat uit een aantal, dat langzamerhand van kleur veranderen. Door de lichtlijnen in de vorm van een boog lijkt het alsof je onder een boog, een gewelf, door gaat. Van dichtbij zie je dat de doorgang geen boog is, maar rechthoekig.

Met het kunstwerk wilde de kunstenaar het accent leggen op de boogvorm. Door lichtlijnen parallel aan elkaar te monteren vormt zich een boog van licht. De lichtlijnen zijn in verschillende kleuren uitgevoerd. In het donker is de boog een absolute blikvanger voor de omgeving. Overdag zie je alleen de dragende constructie en de lichtlijnen.

Ook is met de gemeente Nijmegen een plan gemaakt om de Aalscholverplaats te vergroenen (ook een project door de bewoners geïnitieerd). Woningbouwvereniging Talis leverde een bijdrage door wat betreft onderhoud de omgeving te verbeteren.

Besef wat
je hebt

SPUITEN OF HAKKEN

Pink Pony Express
Centrum
2015-2017

Het kunstproject van Pink Pony Express omvat het uithakken van vijf bestaande graffititeksten door een steenhouwer in Romeinse letters, zodat een soort Romeinse graffiti ontstaat over de gespoten graffiti heen. Aanleiding voor het project was de observatie van Pink Pony dat veel graffititeksten in Nijmegen een soort berustende tevredenheid laten zien. Teksten als 'meer liefde' 'creëer het' en 'besef wat je hebt' zijn eerder een aanmoediging en hebben niet de agressieve uitstraling die graffiti meestal heeft. Het project brengt de gelaagdheid van de Nijmeegse geschiedenis letterlijk in beeld en geeft aandacht aan onopgemerkte bijzondere kwaliteiten van de stad. Het project laat ook ruimte voor perspectiefwisselingen, zo laat het ouderen op andere manier kijken naar jeugdcultuur en laat het graffiti artiesten op andere manier kijken naar hun teksten. Ook speelt het project met de perspectiefverschuiving van graffiti naar kunst. Er zijn vijf teksten geselecteerd die samen een route van station naar binnenstad vormen. Doel is om voorbijgangers te verrassen en na te laten denken over de betekenis, de historie en de identiteit van Nijmegen. Het projectvoorstel is tot stand gekomen uit een samenwerking tussen Pink Pony Express, Besiendershuis, Wintertuin en Nijmeegs Ontwerp Platform. Het conserveren van graffiti is overigens niet nieuw in Nijmegen. Een bekend voorbeeld van geconserveerde, zelfs monumentaal beschermde graffiti is het Piersonmannetje in de Piersonstraat.

TUNNELMUUR

Gijs Scholten
Boven Tunnelweg
2016

De muur boven de Tunnelweg aan de westzijde van het station wordt gebruikt als podium voor jong talent. Het doel is tweeledig. Aan de ene kant geeft het jonge talenten de kans zichzelf te presenteren en hun portfolio op te bouwen. Aan de andere kant wordt de stadsentree aantrekkelijker en worden bewoners alvast betrokken bij de geplande renovatie van dit gebied. Het eerste werk is van Gijs Scholten. Zijn insteek is een werk dat 'neutraliteit' uitstraalt, maar tegelijkertijd de sfeer van de omgeving 'opfleurt'. Een werk dat voor iedereen toegankelijk is en probeert om bij eenieder die het ziet een gevoel op te roepen. Het werk is van verschillende afstanden te bekijken. Van veraf zie je een werk waar een kind is afgebeeld. Met een mijmerende uitdrukking van rust. Hoe meer dichterbij je komt, des te meer detail te zien is.

FINANCIERING

Nijmegen kent een door de Raad vastgestelde Percentageregeling Beeldende Kunst. Het geld uit de Percentageregeling Kunst is bestemd voor kunstprojecten in de openbare ruimte. Het in 1990 aangenomen raadsvoorstel (234/1990), verklaarde de regeling van toepassing op:

1) gemeentelijke gebouwen en scholen en voor met gemeentelijke gelden tot stand gekomen bouwwerken.

2) stedenbouwkundige werken, wegreconstructies, civieltechnische werken, viaducten/ bruggen/ tunnels, groenvoorzieningen, rioolwaterzuiveringsinstallaties, niet zijnde vervangings- en onderhoudsinvesteringen, indien en voor zover de stichtingskosten voor rekening van de gemeente komen:

- 1,5% bij stichtingskosten tot € 453.780,-
- 1% bij stichtingskosten van ten minste € 453.780,-

De aanspraak op de reservegelden lopen formeel via de raad. Niet aangesproken middelen kunnen via de tweede winstbestemming weer toegevoegd worden aan de reserve.

De Raad stelt de kaders voor het beleid voor kunst in de buitenruimte vast. Het College voert dit beleid uit en laat zich daarbij adviseren door de commissie beeldende kunst.

De programmering van dit beleidsplan wordt gefaseerd vastgesteld. Door de programmering gefaseerd op te stellen, kunnen we snel en flexibel reageren op de behoeften vanuit de stad.

We starten met de programmering voor 2017 inclusief begroting (in de bijlage). De programmering voor 2018-2019 inclusief begroting, volgt in de loop van 2017. De bijdragen aan en uitgaven uit de Reserve worden gedaan door middel van begrotingswijzigingen.

Uitgave Gemeente Nijmegen

Programma Cultuur, Citymarketing en
Cultuurhistorie

December 2016

Dit document kwam tot stand op basis van
adviezen van de commissie beeldende kunst.

Deze commissie bestaat uit externe deskundigen:

- Jan Hein Daniëls (voorzitter)
- Andrée van de Kerckhove
- Korrie Besems
- Frank Hemeltjen

en medewerkers van de gemeente Nijmegen:

- Han Derckx (ambtelijk secretaris)
- Anne Wevers (notulist)
- Mathieu Schouten
- Maerle Snabel

Fotografie: Korrie Besems, gemeente Nijmegen

